

TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Saydaliyeva Mamura,
Olimov Sarvarbek

Teachers of the Department of Foreign Languages in the natural areas of FarSU

Abstract: The problem of individual activism in educational practice is one of the most pressing issues. E.I. Itelson writes in his article "On the Attitude of Students to Foreign Languages as an Academic Science," "to arouse students' interest in language, to have a conscious attitude to its study, because in this case not allowed".

Keywords: Educational practice, Foreign Languages

TA'LIM JARAYONIDA CHET TILLARINI O'QITISH

Saydaliyeva Mamura,
Olimov Sarvarbek

FarDU tabiiy yo'nalishlariga chet tillari kafedrasida o'qituvchilari

Ta'lim amaliyotida shaxsning faolligi muammosi eng dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. E.I. Itelson o'zining "Talabalarning chet tillariga akademik fan sifatida munosabati to'g'risida" maqolasida yozganidek, "talabalarning tilga bo'lgan qiziqishini uyg'otish, uni o'rganishga ongli munosabatda bo'lish, chunki bu holda akademik ko'rsatkichlarni oshirish mumkin emas". Maqolada talabalarning xorijiy tilga bo'lgan salbiy munosabatiga ta'sir etuvchi sabablar yoritilgan, bunga quyidagilar kiradi:

- 1) xorijiy tillarni o'rganish muhimligi to'g'risida muntazam va chuqur tushuntirishlarning yo'qligi;
 - 2) Noto'g'ri ta'lim, bu til materialini mantiqiy va mazmunli yodlashni rag'batlantirmaydi, lekin talabalarni faqat intuitiv tushunishga yo'naltiradi. Ongli ravishda o'rganish tamoyiliga asoslangan ish tizimiga o'rgangan talabalar boshqa fanlar bo'yicha ishlashda odatiy e'tiboriga zid keladigan tilda ishlash usuli bilan kelisha olmaydilar. Natijada, ular chet til - bu ishning ibtidoiy, qiziqmaydigan shakllarini talab qiladigan maxsus fan ekanligiga;
 - 3) o'qituvchining ta'limning turli darajalariga qarab ishni tashkil qila olmasligi. Chet tilini o'qitish metodikasi ishning turli bosqichlarida, albatta, yosh xususiyatlariga va talabalar bilimlari hajmining oshishiga qarab tiklanishi kerak.
 - 4) Talabalar orasida til bo'yicha olib boriladigan amaliy ishlarning aniq natijalari yo'qligi. Talabalar, bir necha yil davomida chet tilini o'rgangandan so'ng, ushbu ishning amaliy natijalarini ko'rmay, hafsalasi pir bo'lib, bu tilda olib borgan ishlari befoyda, degan xulosaga kelishadi, bu albatta o'rganilayotgan mavzuga qiziqishni kuchaytirmaydi.
 - 5) Talabalar orqaga qaytgan taqdirda o'z vaqtida individual yordamning yo'qligi.
- Bunday vaziyatda talabalar bilim olishga, bundan tashqari, mustaqil til o'rganishga qiziqish ko'rsatmasligi mantiqan.

Bundan tashqari, darslarning qurilishi va o'quvchilarning aqliy ehtiyojlari o'rtasidagi muvofiqlikning yo'qligi maktab o'quvchilarida o'rganilayotgan mavzuga qiziqishning yo'qolishiga olib keladi. Ushbu muammolarni bartaraf etish uchun E.I. Itelson o'qituvchiga "chet tilini o'qitish va boshqa fanlarni, xususan, geografiya, tarix, adabiyot fanlari bilan uzviy bog'lanishni" taklif qiladi. "Chet tili o'qituvchisi o'z ishida talabalar tomonidan boshqa fanlar bo'yicha olgan bilimlari, ko'nikmalari, ko'nikmalari, qiziqishlari ongli ravishda va maqsadga muvofiq foydalanishi kerak." Boshqa tadqiqotchilar, shuningdek, chet tili darslari qurilishida talabalarning adabiyot, geografiya, tarix, biologiya, hududshunoslik va ijtimoiy tadqiqotlar sohasidagi bilimlarini qo'llab-quvvatlashga e'tibor qaratmoqdalar. Shuningdek, zamonaviy talabalarning kompyuter va Internetga bo'lgan qiziqishi ortib borayotganligi sababli, M. M. Sakratova va M. V. Konovka interfaol darslarni ushbu mavzu bilan bog'lashni taklif qilmoqdalar. Bundan tashqari, ba'zi o'qituvchilar sinfdan tashqarida va dala sayohatlarida qatnashadilar.

Shuni ham ta'kidlash kerakki, chet tilini o'qitishning o'ziga xosligi boshqa maktab fanlarini o'qitishning o'ziga xos xususiyatidan tubdan farq qiladi. Shunday qilib, S. S. Kuklina "chet tili" fanining, birinchidan, "ona tili"

fanidan, ikkinchidan, boshqa maktab fanlaridan farqlari borligini ta'kidlaydi. Keling, ularning farqlarini batafsil ko'rib chiqaylik.

Keling, "chet tili" fanining "ona tili" intizomi bilan bog'liq xususiyatlarini ta'kidlaymiz.

O'quvchining maktab o'quvchilari va uning atrofidagi kattalar bilan o'zaro aloqasi zichligi, kommunikativ aloqalar soni va ularning har biridagi so'zlashuvlar hajmi bilan o'lchanadi, ona tilida, maktab sharoitida chet tiliga qaraganda juda yuqori. Bundan tashqari, xorijiy tilda gaplashganda, aloqa doiralari torayib, muloqot qiladigan sheriklar soni kamayadi (ko'pincha bitta odamga - o'qituvchiga). "Shuningdek, u o'rganilgan va aktuallashtirilgan til vositalarining (leksik, grammatik va fonetik) kamligi va shu vositalardan foydalangan holda fikrlarni shakllantirish va shakllantirish usullarining cheklanganligi sababli o'z fikrlarini erkin ifoda etish va boshqalarni tushunish etarli emasligini qayd etadi."

Tilni bir tomonlama "kiritish" faqat subyektiv-kommunikativ faoliyatda emas, balki faqat kommunikativ sohada. Ya'ni, chet tilining so'zi o'quvchining lug'aviy ongida faqat sezgir tarkibiy qismidan tashqari mavhum-mantiqiy kontseptual shaklda yashaydi. Bu chet tilidagi so'zning xotirada saqlanib qolishi, uni amalda qo'llashdagi qiyinchiliklarning sabablaridan biridir.

Ona tili bajaradigan funktsiyalarning barchasini chet tilining bilishi mumkin emas. Axir, aloqa va umumlashtirish funktsiyalarining birligida harakat qilish, dastlab bolaning ijtimoiy tajribasini "o'zlashtirishi" ning asosiy vositasi bo'lib, shundan keyingina o'z fikrini ifoda etish, shakllantirish va shakllantirish vositasidir. Maktab ta'limi sharoitida chet til endi atrof-muhitni ona tili kabi tan olishning vositasi bo'lib qololmaydi. Chet tilini o'zlashtirish ko'pincha kognitiv ehtiyojni qondirish yoki o'z fikrini ifoda etish shaklini tushunish ehtiyojini qondirish bilan birga keladi.

Boshqa maktab fanlariga nisbatan "chet tili" fanining o'ziga xos xususiyatlariga kelsak, ularning asosiy farqi shundaki, chet tili ham maqsad, ham o'qitish vositasi. Shunday qilib, agar "talaba boshqa fanlarni o'z ona tili orqali vosita, vosita, vosita sifatida o'zlashtirsa", unda chet tilni o'zlashtirishda tilning asta-sekin, tashqi boshqariladigan assimilyatsiyasi muammosi paydo bo'ladi, shunda kelajakda ularning yordami bilan hal qilinmoqda. murakkab bilim vazifalari.

Hozirgi maqsaddan ertaga boshqa, yanada murakkab maqsadga o'tish uchun vosita bo'lishi qiyin. Ushbu qiyinchilikni olib tashlash uchun, ya'ni ma'lum bir vaqtda chet tilini o'qitishning maqsadi yoki vositasi ekanligini aniqlash uchun metodistlar tilni o'qitish jarayonini bir necha bosqichlarga ajratadilar.

Kuklina S.S. o'quv jarayonini haqiqiy madaniyatlararo muloqotning namunasi sifatida ko'rib chiqadi, u chet tillarni bilishni to'rt bosqichni nutq ko'nikmalarini shakllantirish, ularni takomillashtirish, nutq ko'nikmalarini rivojlantirish va muloqotni o'rganish bosqichi sifatida belgilaydi. "Ushbu bosqichlarning har birida maktab o'quvchilari tomonidan olib boriladigan o'quv harakatlarining o'rganilishi bizga chet tilini o'rganish maqsadidan asta-sekin chet el tilida so'zlashuv ko'nikmalarini shakllantirish va takomillashtirish bosqichlarida, shuningdek ko'nikmalarni rivojlantirish bosqichida vositaga aylanishini kuzatishimizga imkon berdi." ushbu bosqichning ikkinchi yarmida va muloqot qilishni o'rganish bosqichida yangi ijtimoiy tajribalarni o'zlashtirish.

Shunday qilib, yuqorida aytilganlarning barchasi chet tilini o'quv jarayoniga faol o'qitish usullarini kiritishda ularni hisobga olish uchun predmet sifatida chet tilining xususiyatlarini tushunishga imkon beradi. Bu birinchi narsa. Ikkinchidan, chet tillarini o'rganish darslarida har bir usulning o'rnini aniqlash, shuningdek, faol o'qitish usullarining qo'llanishi va samaradorligini ta'minlaydigan mezonlarni ta'kidlash kerak.

Quyidagi mezonlar quyidagicha ishlaydi:

Chet tilini o'rgatish texnologiyasining etarliligi yoki uni o'zlashtirishning ma'lum bir bosqichi, ya'ni texnologiyaning ma'lum bir bosqich maqsadlariga erishish uchun maqbul sharoitlarni yaratish qobiliyati.

Chet tilidagi aloqalarni o'zlashtirish uchun zarur bo'lgan aloqa zichligini ta'minlash. Bunga erishish vositasi aloqa sohalarini kengaytirish va juft va guruhli ish shakllaridan foydalangan holda aloqa bo'yicha sheriklar sonining ko'payishi hisoblanadi.

Uni o'zlashtirishda chet tili tomonidan bajariladigan funktsiyalar sonining ko'payishi. Bu talabalarni yangi ijtimoiy tajribani o'zlashtirishni ta'minlaydigan turli tadbirlarga jalb qilishni o'z ichiga oladi.

Til materialini aktuallashtirishda qiyinchiliklarni bartaraf etish va fikrlarni shakllantirish va shakllantirish usullarini ishlab chiqish uchun sharoit yaratish. Bu erda mavjud bo'lgan vositalar turli darajadagi murakkablik va rivojlanishning funktsional tayanchlari (namunaviy iboralar, mantiqiy-sintaktik sxemalar, funktsional-semantik va leksik-grammatik jadvallar, rejalar va boshqalar), maktab o'quvchilarining o'quv faoliyatini tashkil etuvchi va chet tillarini o'z ichiga olgan esdalik va qo'llanmalar. ushbu maqsadlar uchun vositalar.

Yuqoridagilarni inobatga olgan holda, talabani o'quv jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirish kerakligini unutmaslik kerak. Shu bilan birga, "ta'limdagi shaxs faoliyati muammolari o'quv maqsadlariga erishishning etakchi omili sifatida, shaxsiyatning umumiy rivojlanishi va kasbiy tayyorgarligi ta'limning eng muhim elementlarini (mazmuni, shakllari, usullari) chuqur tushunishni talab qiladi va o'qishni kuchaytirishning strategik yo'nalishi hajmni oshirmayapti, degan fikrda. uzatilayotgan ma'lumot, nazorat faoliyatini kuchaytirish va ko'paytirish emas, balki o'qitishning mazmunli bo'lishi uchun didaktik va psixologik sharoitlarni yaratish, o'quvchini nafaqat intellektual, balki shaxsiy va ijtimoiy faoliyat darajasiga kiritish. "

Talabalar faolligining 3 darajasi mavjud:

* Reproduksiya faoliyati - o'quvchining bilimlarni esga olish, eslab qolish, ko'paytirish, modelga muvofiq qo'llash usullarini o'zlashtirish istagi bilan tavsiflanadi.

* Tarjima faoliyati talabaning o'rganilayotgan narsaning ma'nosini tushunish, aloqalarni o'rnatish, o'zgartirgan sharoitda bilimlarni qo'llash usullarini o'zlashtirish istagi bilan bog'liq.

* Ijodiy faollik - talabaning bilimlarni nazariy jihatdan anglashga intilishini, muammolarni mustaqil ravishda izlashni, kognitiv qiziqishlarning intensiv namoyon bo'lishini anglatadi.

Albatta, faoliyatning dastlabki ikki darajasiga faqat talabalarni rag'batlantirish orqali erishish mumkin. Biroq, bu erda darsni shunday tashkil etish va unga maktab yoshiga qarab o'quvchilarni qiziqtiradigan ish shakllarini kiritish juda muhimdir. Maktabdagi loyihaviy tadbirlardan foydalanish orqali o'quvchilar faolligining uchinchi darajasiga juda yaxshi erishiladi. Zamonaviy maktablardagi loyihalar eng keng tarqalgan faol o'qitish usullaridan biridir.

Faol o'qitish usullari - bu "o'quvchilarni o'quv materialini o'zlashtirish jarayonida faol fikrlashga va amaliyotga jalb qilishga yordam beradigan usullar". Faol ta'lim asosan o'qituvchining tayyor bilimlarni taqdim etishiga, ularni yodlashga va takrorlashga emas, balki faol aqliy va amaliy faoliyat jarayonida talabalar tomonidan mustaqil ravishda bilim va ko'nikmalarni egallashga qaratilgan bunday usullar tizimidan foydalanishni o'z ichiga oladi.

Faol o'qitish usullarining o'ziga xos xususiyati shundaki, ular amaliy va aqliy faoliyatni rag'batlantirishga asoslanadi, ularsiz bilimlarni o'zlashtirishda hech qanday progress bo'lmaydi.